

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา มุ่งให้เด็กมีการพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสม สกปรักวัย ความสามารถความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 12 ข้อ คือ ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี ใช้กล้ามเนื้อใหญ่เล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมตามวัยรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 9)

พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามระดับอายุ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นั่นคือพัฒนาการทางภาษาขั้นต้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาขั้นที่สูงขึ้นโดยเริ่มจากทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนตามลำดับ กล่าวคือ พัฒนาการด้านการฟังเป็นฐานข้อมูลไปสู่พัฒนาการด้านการพูด ส่วนการอ่านเป็นฐานข้อมูลไปสู่พัฒนาการด้านการเขียน จะเห็นได้ว่า ทักษะการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กอยู่ในวัยทารก และเด็กนั้นพร้อมจะอ่านตั้งแต่อายุในวัยเกือบจะแรกเกิด โดยเริ่มด้วยความสนใจในรูปภาพที่เร้าใจ ก่อนเริ่มอ่านอักษรหรืออ่านสัญลักษณ์ ลักษณะการอ่านจะเป็นการอ่านจากสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันหรืออ่านจากหนังสือภาพแล้วพัฒนาเป็นการอ่านประกอบคำ อ่านพยัญชนะ หรืออ่านประโยคโดยรู้

ความหมายมากขึ้นตามลำดับของพัฒนาการเด็ก ชิตาพร เอี่ยมสะอาด (2548, หน้า, 29-30) สอดคล้องกับ ดวงเดือน ศาสตราภรณ์ (2529, หน้า 214 - 215) กล่าวว่า ภาษา มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะภาษาเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นพฤติกรรม ชนิดหนึ่งช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม เกิดความอบอุ่น เด็กแนวคิดตลอดจนความรู้สึก ต่างๆ ที่อยู่รอบข้าง เด็กสามารถสร้างจินตนาการในสมองซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้น เด็กสามารถสร้างจินตนาการถึงวัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรืออยู่ในอดีต เด็กสามารถทำการทดลองให้สมองและทำได้เร็วกว่าการจัดกระทำกับวัตถุนั้นจริงๆ

การจัดกิจกรรมที่ควบคู่กับการการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ ที่สอดคล้อง วิธีการเรียนรู้หรือการทำงานของสมองทางธรรมชาติ ให้มีความสำคัญกับการ พัฒนาศักยภาพสมองของเด็กตามช่วงวัย ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็น การจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวิธีการทำงานของสมอง แทนที่จะสอดคล้องกับอายุ การตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพสมองในแต่ละช่วงวัยอย่างเหมาะสม ซึ่งกระบวนการจัดการและกระตุ้นการเรียนรู้ตามแนวทางพัฒนาการและการเรียนรู้ของ สมอง เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีระดับสติปัญญาและวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงขึ้น สามารถ ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549, หน้า 2) และ โกวิท ประวาลพุกษ์ (2548, หน้า 8) กล่าวถึงการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานว่าอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ควรเริ่มจากการกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยมีความยินดีในการเรียน ไม่เกิดการบังคับ และการเรียนรู้ที่ดีที่สุดจนที่สุด คือ การลงมือปฏิบัติทำจริง เด็กปฐมวัย ได้ใช้ร่างกายทุกส่วน ทั้งกาย สมองและอารมณ์ ส่งผลให้เด็กปฐมวัยเกิดความจำระยะยาว จำได้นาน และนำมาใช้ได้ทันที สอดคล้องกับ ปรัชมน กาลพัฒน์ (2554, หน้า 4) กล่าวว่า การนำหลักการเกี่ยวกับสมอง มาเชื่อมโยงกับการจัดการศึกษา สามารถนำมาใช้ในการ จัดการเรียนรู้ที่ได้ดีเป็นความคิดระดับสูงที่ รวมเอาเทคนิคที่หลากหลาย รูปแบบการเรียนรู้ นี้จะหมายรวม ถึงแนวความคิดทางการศึกษาใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ หรือบูรณาการเทคนิค ต่างๆ ที่หลากหลายมาใช้ ในจัดการเรียนรู้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ความพร้อมทางด้านภาษาตามแนวคิดสมองเป็นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัด ประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาควบคู่ กับการทำงานของสมองทำให้เด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี มีความพร้อมทางด้านภาษาพัฒนาการ ด้านสติปัญญาในทักษะการใช้ภาษาเหมาะสมกับวัย

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมตามแนวคิดสมองเป็นฐานของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 หรือไม่ อย่างไร
2. ความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาตามแนวคิดสมองเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร
3. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาตามแนวคิดสมองเป็นฐาน อยู่ในระดับใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสมองเป็นฐานให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. ความพร้อมทางด้านภาษาหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน

3. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาตามแนวคิดสมองเป็นฐาน อยู่ในระดับมากขึ้นไป

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้พัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย

2. เป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยสามารถนำไปส่งเสริมความสามารถในด้านอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร เป็นเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม สังกัดเทศบาลตำบลศรีสงคราม ปีการศึกษา 2559 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 80 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม สังกัดเทศบาลตำบลศรีสงคราม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 20 คน โดยใช้เด็กปฐมวัยเป็นหน่วยสุ่มเนื่องจากแต่ละห้องเรียนมีลักษณะคล้ายๆ กัน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลศรีสงคราม อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม สังกัดเทศบาลตำบลศรีสงคราม เป็นเนื้อหาในกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยแบ่งการจัดประสบการณ์ เป็น 8 หน่วย ผู้วิจัยได้ใช้แผนการจัดประสบการณ์ การเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย

ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ดังต่อไปนี้ 1) ร่างกายของเรา 2) คมนาคม 3) บ้านของเรา
4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) สัตว์รอบตัว 6) รู้จักต้นไม้ 7) ประสาทสัมผัส 8) ของเล่นของใช้

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดประสบการณ์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
ความพร้อมทางด้านภาษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้

3.2.2 ความพร้อมทางด้านภาษา

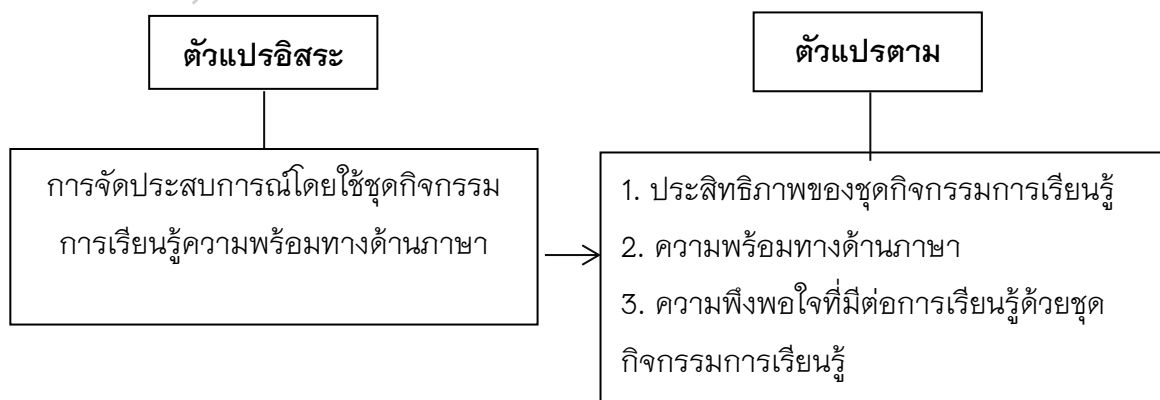
3.2.3 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ความ
พร้อมทางด้านภาษา

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2559 จำนวน 4 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง โดยไม่เน้นการทดสอบก่อน
เรียนและหลังเรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำเนื้อหาของการวิจัยชุดกิจกรรมการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ความพร้อมทางด้านภาษาโดยการอ่านจากภาพ สัญลักษณ์ ท่องจำคำตอบคู่กับการเคลื่อนไหว ใช้ชุดกิจกรรม 3 ชุด คือ 1) คำคล้องจองประกอบท่าทาง 2) ปริศนาคำทาย 3) ปริศนาชวนงง มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้ 1) ชื่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับครู 3) คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับผู้เรียน 4) เนื้อหา หรือองค์ความรู้ 5) บัตรคำ ภาพประกอบ 6) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 7) เอกสารอ้างอิง

2. สมอเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสมอ โดยการจัดการเรียนรู้นั้นจะมุ่งเน้นว่าในช่วงอายุใดเหมาะสมกับการเรียนรู้รูปแบบไหนโดยอาศัยองค์ความรู้เรื่องพัฒนาการของสมอเป็นพื้นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นตอนการอ่าน ขั้นตอนนี้เน้นด้าน เตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนที่จะเรียนและมีกิจกรรมให้ผู้เรียนผ่อนคลายอารมณ์ เช่น คำคล้องจองประกอบท่าทาง ปริศนาคำทาย ปริศนาชวนงง เข้าสู่บทเรียนด้วยสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ ผู้เรียนได้แก่ รูปภาพ หรือเกมเพื่อสนทนา ศัพท์ใหม่ที่ เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนแต่ เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมีอารมณ์ผ่อนคลายเพื่อลด ความเครียดทำให้มีความพร้อมที่จะเรียนมากขึ้นอีกทั้ง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทุกส่วนของสมอ ในการทำกิจกรรม ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานและกระตุ้น ให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนมากขึ้น 2) ขั้นตอนการสอนอ่าน จะมีการฝึกให้ผู้เรียนอ่านตามครู ผู้สอนให้ผู้เรียนอ่าน ออกเสียงตาม โดยผู้สอนจะอ่านประโยค คำต่างๆ ที่ อยู่ในเรื่องให้ผู้เรียนฟัง การอ่านตามซึ่งถือเป็นการฝึก ออกเสียง (pronunciation) ให้ถูกต้องตามผู้สอนเพื่อ สร้างความมั่นใจในการออกเสียงที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน 3) ขั้นหลังการอ่าน ผู้เรียนต้องร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนได้กำหนดไว้โดยให้ผู้เรียนแต่ละคน ร่วมกันสรุปและอภิปราย ผลงานจากการอ่านหน้าชั้นเรียนด้วยความรู้ความเข้าใจ ของตนเอง ผู้เรียนต้องร่วมให้เหตุผลหรือบอกความรู้สึก ต่อชิ้นงานนั้นๆ ด้วย

3. ประสิทธิภาพ 75/75 หมายถึง ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

75 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละ 75 ของคะแนนเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยทุกคน จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนด้วยด้วยชุดกิจกรรม ได้คะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไป

75 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละ 75 ของคะแนนเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยทุกคน จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยด้วยชุดกิจกรรม ได้คะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไป

4. ความพร้อมทางด้านภาษา หมายถึง ความสามารถในการอ่านจากภาพ สัญลักษณ์ บอกความหมาย และความสัมพันธ์ของภาพได้ตามแบบทดสอบ จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย 1) คำคล้องจองประกอบท่าทาง 2) ปริศนาคำทาย 3) ปริศนาชวนฉงน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพอใจและไม่พอใจของเด็กปฐมวัยที่ เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน วัดด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี